

پاسخنامه مدارس شهرستان

پایه :	۲	موضوع :	نحو ۳
تاریخ :	۹۱/۰۶/۰۴	ساعت :	۱۸

نام کتاب: سیهوی (از باب الفاعل تا باب التصریف)

لطفاً به همه سؤالات تستی و ۸ سؤال تشریحی پاسخ دهید، در صورت پاسخ به همه به سؤال آخر نمره داده نمی‌شود (تستی ۱ و تشریحی ۲ نمره)

سؤالات تستی:

- الفق بين الإباحة والتخيير (در معانی أو) ب ۷۳
 - وجوب الجمع في الإباحة دونه
 - جواز الجمع في الإباحة دونه
 - جواز الجمع في التخيير دونها
 - وجوب الجمع في التخيير دونها
- كدام تمییز به وسیله «من» مجرور می‌شود؟ د ۲۴۱/۱-۲۴۲
 - تمییز محوّل از فاعل
 - تمییز محوّل از مفعول
 - تمییز محوّل از مضاف
 - تمییز مقدار
- كدام گزینه در باب تعجب غلط است؟ ب ۲۹/۲
 - فعل باب تعجب بر معمولش مقدم نمی‌شود
 - صیغه تعجب از فعل غیر متصرف هم ساخته می‌شود
 - حذف متعجب منه با قرینه جایز است
 - از فعل ناقص صیغه تعجب ساخته نمی‌شود
- كدام كلمه، غیر منصرف نیست؟ ج ۱۲۷/۲
 - ذکرئ
 - حمرء
 - أرمل
 - دراهم

سؤالات تشریحی:

* تأتي اللام للتقوية و هو معنى بين التعدية و الزيادة نحو «إِنْ كُنْتُمْ لِلرُّءْيَا تَعْبُرُونَ» و «فَعَالٌ لِّمَا يُرِيدُ».

۱. عبارت را توضیح داده، بر آیات شریفه تطبیق نماید. ۲۴۸/۱

گاهی لام برای تقویت می‌آید و تقویت معنایی است بین زیاده و تعدیه یعنی نه زائده صرف است که حذفش جایز باشد و نه برای تعدی است مثل آیه اول که چون رؤیا بر تعبدون مقدم شده است برای جبران تقدم معمول بر عامل لازم افزوده شده و در آیه دوم چون فعّال صیغه مبالغه است برای جبران ضعف عملش لام اضافه شده.

۲. مواردی را که فعل مضارع، منصوب به «أن مصدریة واجب التقدير» است با مثال ذکر فرمایید. (ذکر ۲ مورد کافی است) ۱۴۵

- و بعد نفی کان حتماً اضمرأ «وما كان الله ليعذبهم» ۲. كذاك بعد أو اذا يصلح في موضعها حتى أو الأ «لأستسهلن الصعب أو أذكر المني»
- و بعد حتى «جُد حتى تسرّ ذا حزن» ۴. بعد فاء جواب نفی أو طلب «لا يقضى عليهم فيموتوا».
- بعد الواو إن تُفد مفهوم مع «لا تكن جلدًا وتظهر الجزع»

۳. گونه‌های کاربرد مصدر را بنویسید. ب. شرایط عمل مصدر چیست؟ ۲/۲ و ۳

به سه نحو: مضاف، مجرد از ال و اضافه (با تنوین)، با ال. ب. شرایط عمل مصدر: ۱. ضمیر نباشد ۲. محدود نباشد ۳. مجموع نباشد ۴. بتوان فعلی با «أن» یا «ما» مصدریه بجای آن گذارد.

* و سبق حال ما بحرف جرّ قد * أبوا و لا أمنعه فقد ورد. ص ۲۲۸ / ۱

۴. شعر فوق را توضیح داده، شاهد مثال را در «فَمَطَّلَبُهَا كَهَلًا عَلَيْهِ شَدِيدٌ» پیاده کنید.

نحویون، سبقت گرفتن و مقدم شدن حال بر ذو الحال را که مجرور بحرف جر است اجازه نداده‌اند، ولی ابن مالک می‌گوید: به نظر من اشکالی ندارد؛ زیرا چنین نمونه‌ای وارد شده است. در این مثال «کهلاً» را حال و ضمیر علیه را ذو الحال مجرور بحرف جر گرفته و ادعا کرده حال بر ذو الحال مجرور به حرف جر مقدم شده است.

۵. أ. چرا عامل «مفعول مطلق تأکیدی» حذف نمی‌شود؟ ب. نقض وارد به وسیله «سقیاً و رعياً» چگونه جواب داده شده است؟ ۱۹۹

أ. چون «مفعول مطلق» برای تقویت و تثبیت عاملش آورده می‌شود و حذف عامل با این تقویت و تثبیت منافات دارد.

ب. «سقیاً و رعياً» مفعول مطلق تأکیدی نیستند بلکه جانشین عامل خود می‌باشند که دلالت بر آن دارند.

* و أَلغِ إِلاّ ذات توکید و هی التی تلاها اسم مماثل لما قبلها أو تلت عاطفاً فاجعلها كالمعدومة ...

۶. عبارت فوق را توضیح داده، حکم مستثنای به «إلاّ» تأکیدی را در ضمن مثالی بنویسید. ۲۱۵ / ۱

اگر إلاّ برای تاکید باشد، آن را ملغی حساب می‌کنیم گویا اصلاً وجود ندارد؛ مثل «لا تمرر بهم الا الفتی إلاّ العلی». الا در دو صورت تأکیدی است: ۱. در صورتی که ما قبل و ما بعد آن مماثل باشند ۲. در صورتی که الای دوم بعد از حرف عطف باشد.

۷. اقسام اعراب «منادا» را نوشته؛ توضیح دهید در «یا علی بن الحسین (علیه السلام)» در منادا چه اعرابی جریان دارد؟ ۹۰ / ۲

منادی مفرد معرفه و نکره مقصوده مبنی بر ضم. منادی نکره غیر مقصوده و مضاف و شبه مضاف منصوب. یا علی بن الحسین (علیه السلام) کلمة «علی» را می‌توان ضمه داد (بنابر قانون در منادی مفرد معرفه) و می‌توان مفتوح نمود.

۸. تمییز کم استفهامیه و خبریه به چه صورتی می‌آید؟ توضیح دهید و برای هر کدام مثال بزنید. ۱۸۷ / ۱۸۶

تمییز کم استفهامیه می‌تواند مفرد و منصوب باشد مثل: کم شخصاً رایته؟ و می‌تواند به وسیله من مقدره مجرور شود در صورتی که کم بعد از حرف جرّ بیاید مثل: بکم درهم تصدقت. اما تمییز کم خبریه می‌تواند جمع و مجرور بیاید یا مفرد و مجرور باشد مثل: کم رجال جاوؤنی یا کم رجل.

۹. أ. لو شرطیه، در جمله «لو جاءک زید لاکرمته» مفید چه مطالبی است؟ توضیح دهید. ب. اقسام جواب لو را بنویسید. ۱۶۴ / ۲ و ۱۶۶

أ. مفید سه مطلب است: ۱. شرطیت و سببیت بین شرط و جزاء ۲. ماضویت ۳. امتناع شرط

ب. اقسام جواب لو: ماضی معنوی. ماضی وضعی. مثبت و منفی.